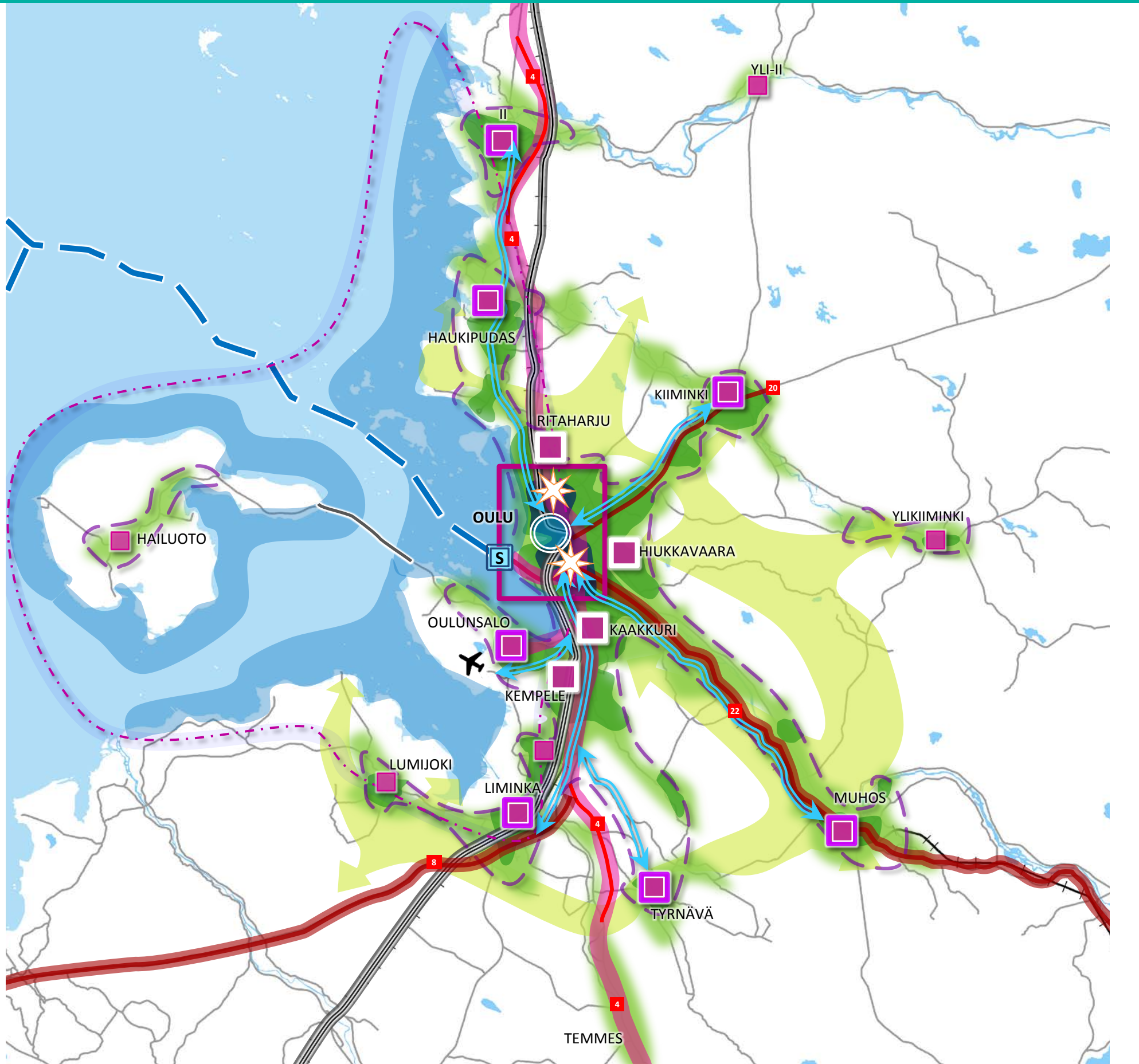

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2040

Hailuoto
li
Kempele
Liminka
Lumijoki
Muhos
Oulu
Tyrnävä

11/2015

Johdanto

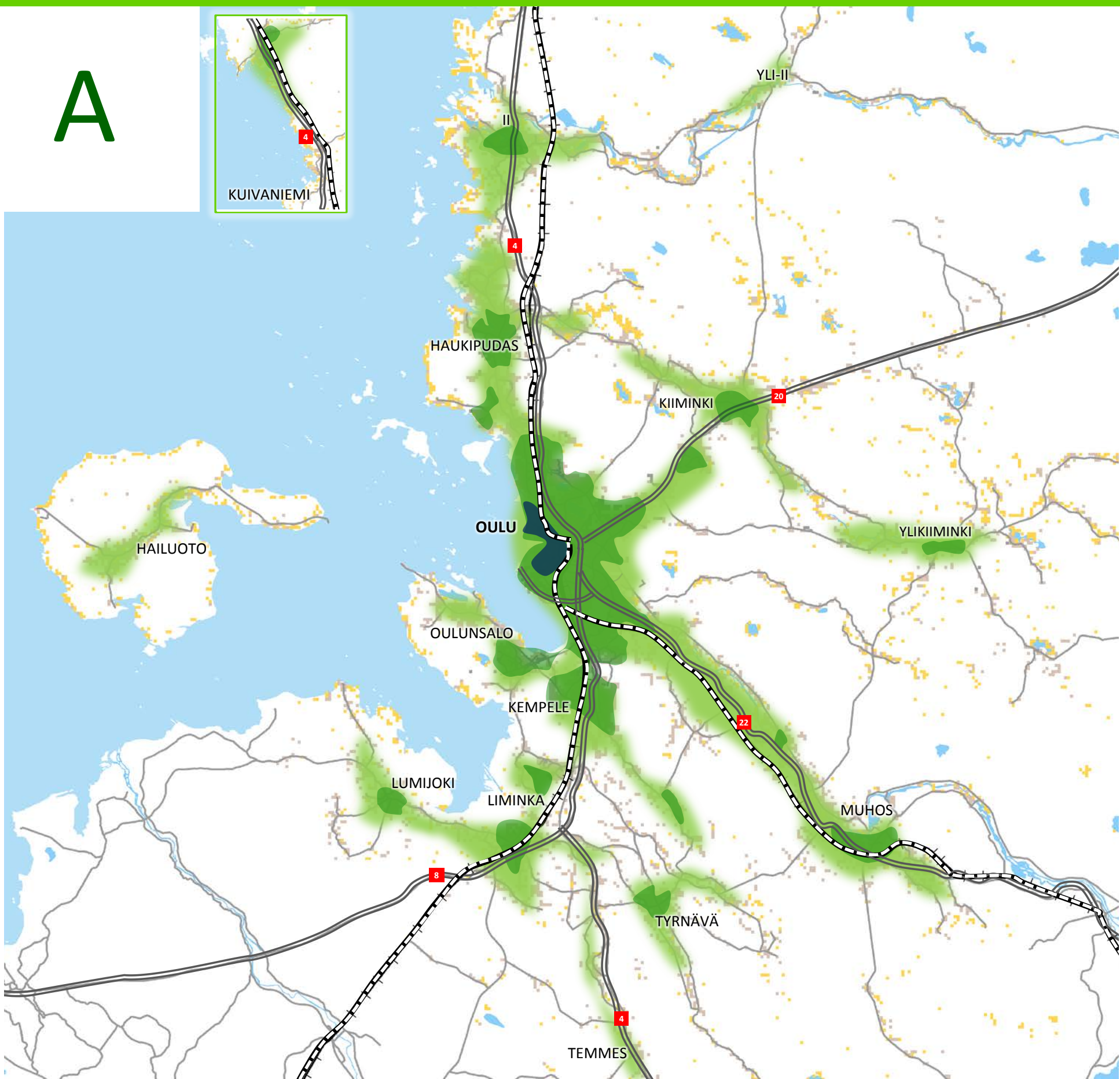
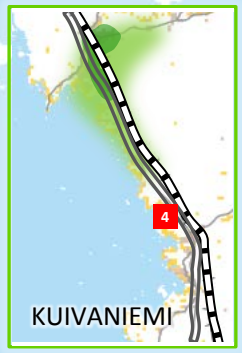
Oulun seudun kunnat ovat tehneet pitkään yhteistyötä. Yhteistyössä on tärkeää tunnistaa seudun vahvuudet, jotka vaihtelevat kunnittain. Seudun yhteisenä vahvuutena on nuori, koulutettu väestö ja hyvä teknologiaosaaminen, jotka luovat erinomaisen pohjan elinvoiman ja kilpailukyvyn vahvistamiselle. Oulun seudun kuntien (Hailuoto, Ii, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Tyrnävä) tavoitteena on ekologinen ja energiatehokas yhdyskunta, jossa on taloudellinen ja toimiva yhdyskuntarakenne sekä laadukas ja turvallinen elinympäristö. Hyvän ympäristön lisäksi seudulla tarvitaan elinvoimaa, kilpailukykyä ja työpaikkoja, joiden ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi on laadittu MALPE-sopimus ja sen tavoitteita konkretisoiva Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2040.

Rakennemallikartoilla esitetään asumisen, liikenteen ja logistiikan, palvelujen ja elinkeinojen sekä matkailun ja virkistyksen tärkeimmät tavoitteet. Maankäyttökartta on yhteenvetokartta, johon on koottu kaikkein tärkeimmät seudun kuntien kehittämisen yhteiset tavoitteet. Rakennemallityön taustalla on nykytilanne sekä kaavojen ja suunnitelmien maankäyttö- ja liikennetarkaisut. Lähtökohdat on saatu Pohjois-Pohjanmaan vireillä olevasta maakuntakaavasta, Oulun seudun kuntien yhteisestä yleiskaavasta, Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmasta ja kuntien omista yleiskaavoista. Tämän lisäksi lähtökohtatietoa on saatu rakennemallia valmistelleille eri osapuolille suunnatun kyselyn tuloksena.

Rakennemallin laatimisesta on vastannut seuturakennetiimi, joka koostuu kuntien kaavoittajista sekä Pohjois-Pohjanmaan liiton ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen edustajista. Työn eri vaiheissa mukana ovat olleet myös liikenteen asiantuntijoista koostuva liikenteen johtoryhmä, elinkeinotoimen edustajat ja kunnanhallitusten ja valtuustojen puheenjohtajat. MALPE-sopimus ja rakennemalli on käsitelty myös kunnanjohtajien ja Pohjois-Pohjanmaan liiton sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen edustajien muodostamassa MALPE-sopimusryhmässä. Rakennemallin laatimisen käytännön työstä ovat vastanneet Sweco Ympäristö Oy sekä seuturakennetiimin sihteeri.

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2040

A

Asuminen nykytila

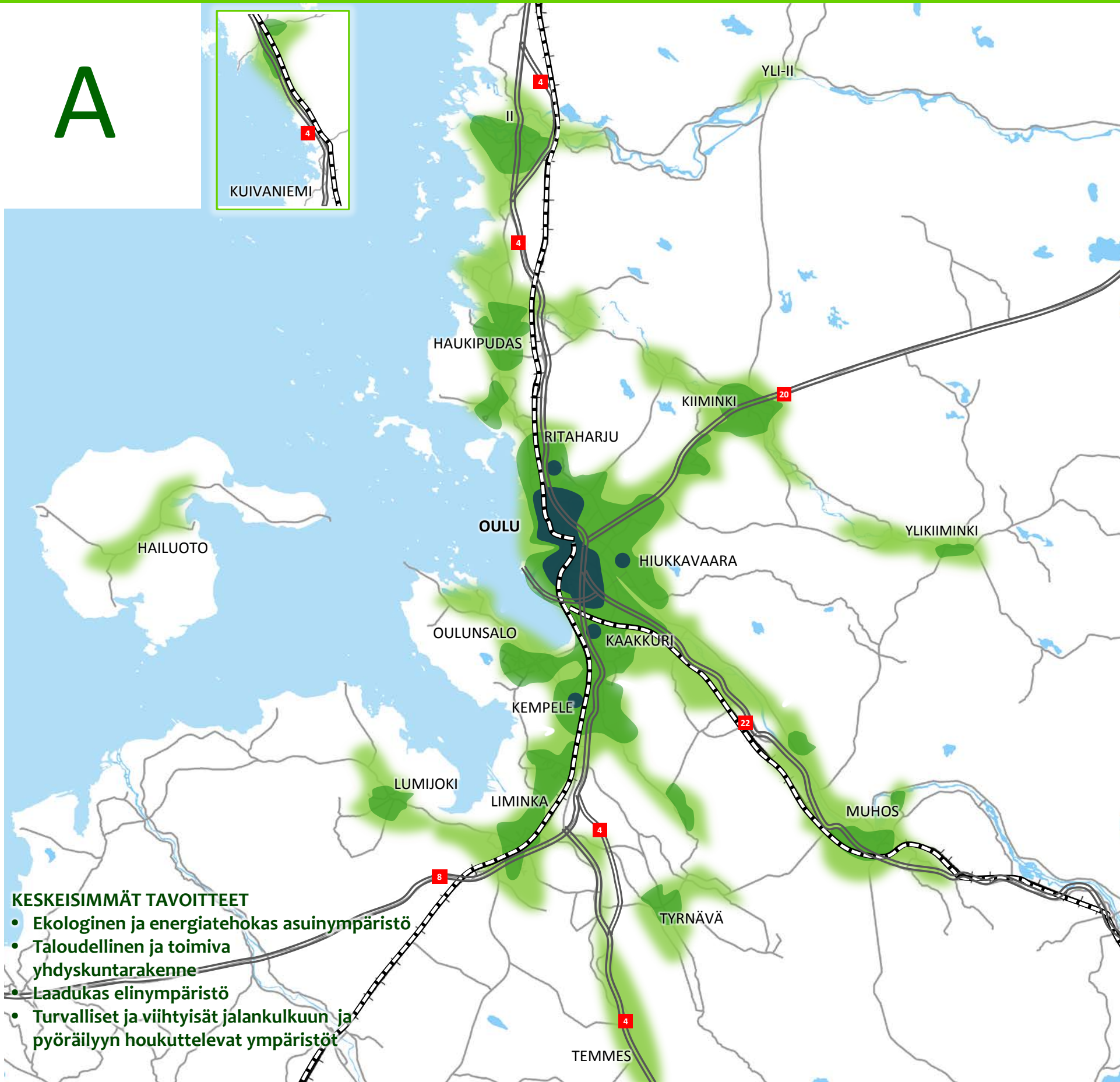
- Oulun keskusta-alueet
- Tiiviin asumisen vyöhyke
- Tiivistyvän asumisen vyöhyke
- Maaseutuasumisen vyöhyke

Asumisen nykytila

Nykyinen asuminen sijoittuu keskuksiin ja sormimaisesti pääteiden varteen. Oulun keskusta on tiiveintä asumisen aluetta. Muut tiiviin asumisen vyöhykkeet sijoittuvat Oulun keskustan lähikehälle, nykyisiin ja entisiin kuntakeskuksiin sekä pienempiin keskuksiin. Tiivistyvän asumisen vyöhykkeet sijoittuvat suurimpien teiden ja jokien varsille. Oulun keskustassa noin 60 % matkoista pyöräillään, kävellään tai tehdään bussilla. Muilla tiiviin asumisen vyöhykkeillä kestävien kulkumuotojen osuus matkoista on vähäisempi (40 %). Sen sijaan omaa autoa käytetään työ ja asiointimatkoihin keskusta-aluetta enemmän. Tiivistyvän asumisen vyöhykkeillä oman auton käyttö lisääntyy päivittäisen automatkan ollessa keskimäärin 15 km ja kestävien kulkumuotojen osuuden jäädessä tiiveimpiä vyöhykkeitä vähäisemmäksi (35 %). Näiden vyöhykkeiden ulkopuolella, maaseutuasumisen vyöhykkeellä, joukkoliikenteen käyttömahdollisuus on vähäisin, mistä johtuen oman auton käyttöosuus ja ajomatkan pituus on suurempi kuin muilla vyöhykkeillä.

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2040

A

Asuminen tavoitetila 2040

- Oulun keskusta, monipuolisiin palveluihin tukeutuva tiivis asuminen vyöhyke
- Tiivistyneet kaupunkimaiset aluekeskukset
- Tiivistyneet aluekeskukset ja taajama-alueet
- Tiivistyneet maaseutuasumisen vyöhykkeet

Taajamien kasvua suunnataan nykyistä rakennetta täydentäen maankäytön toteuttamishojelmien ja Oulun seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman 2030 pohjalta joukkoliikenteen järjestämisen kannalta edullisille vyöhykkeille, jotka mahdollistavat asioinnin myös pyöräillen.

Rakentamisessa hyödynnetään kuntien kaavavalmius ja tahtotila alueensa kehittämisessä. Maaseudun asumiskylät ja tiivistyvät vyöhykkeet perustuvat maaseutuelinkeinoihin ja niihin tukeutuvaan elämäntapaan.

Ekotehokkuutta toteutetaan kullakin vyöhykkeellä sille ominaisin keinoin: rakennetta tiivistämällä, joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita kehittämällä, tietoliikenneyhteyksiä ja asiointipalveluita parantamalla, sekä maaseutuasumisen vyöhykkeillä myös tukemalla maaseutumaisia elinkeinoja.

KESKEISIMMÄT TAVOITTEET

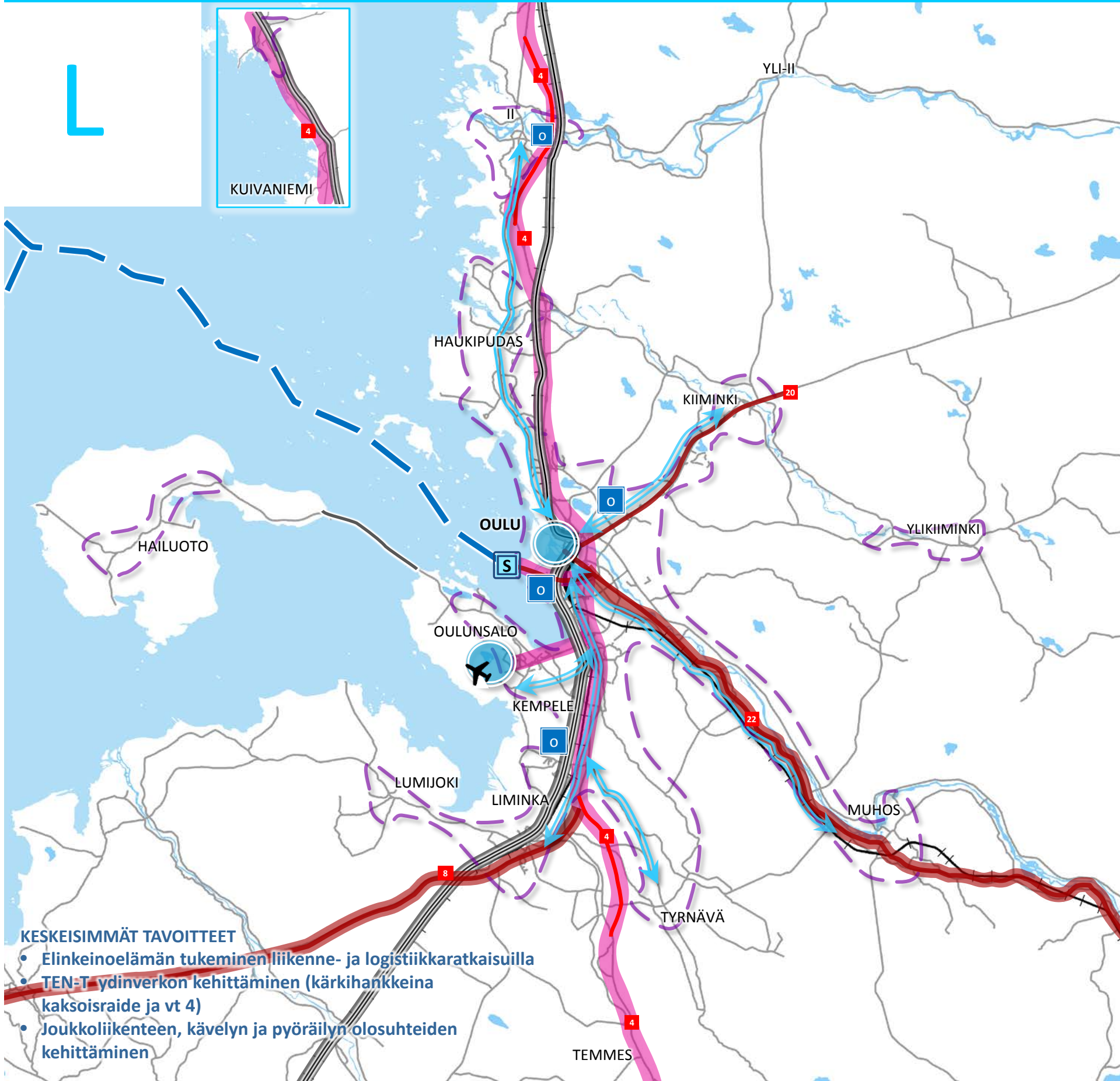
- Ekologinen ja energiatehokas asuin ympäristö
- Taloudellinen ja toimiva yhdyskuntarakenne
- Laadukas elinympäristö
- Turvalliset ja viihtyisät jalankulkuun ja pyöräilyyn houkuttelevat ympäristöt

Asumisen sijoittaminen nykyrakennetta täydentäen ja tiivistäen tukee kestäväää liikkumista

Tiiviisti rakennettu alue on energia- ja ekotehokas. Jatkossa Oulun keskusta laajenee ja sitä myös tiivistetään ja täydennetään hyödyntäen alueen monipuolisia palveluja ja hyvää mahdollisuutta liikkua kävellen, pyöräillen tai joukkoliikenteellä. Uudet asuinalueet otetaan käyttöön maankäytön toteutusohjelman mukaisesti. Asumista ohjataan myös Oulun seudun tiivistyneisiin kaupunkimaisiin aluekeskuksiin ja tiivistyneisiin aluekeskuksiin ja taajama-alueille. Tiivistyneet maaseutuasumisen vyöhykkeet kasvavat olevaan rakenteeseen tukeutuen. Näin tuetaan alueiden elinvoimaa ja lisätään asukkaita alueille, joilla on mahdollisuus kestävään liikkumiseen autoilun sijaan.

Ekotehokkuutta toteutetaan kullakin vyöhykkeellä sille ominaisin keinon: rakennetta tiivistämällä, joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita kehittämällä, tietoliikenneyhteyksiä ja asiointipalveluita parantamalla, sekä maaseutuasumisen vyöhykkeillä myös tukemalla maaseutumaisia elinkeinoja. Tavoitteena on, että kaikilla alueilla kasvua suunnataan sormimaista rakennetta tiivistämällä joukkoliikenteen järjestämisen kannalta edullisille vyöhykkeille niin, että yhdyskuntarakenne on taloudellinen, energiatehokas ja toimiva. Suunnittelussa ja rakentamisessa tavoitellaan laadukasta elinympäristöä. Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita parannetaan erityisesti keskusta-alueilla ja muilla tiiviin asumisen alueilla. Tavoitteena on jalankulkuun ja pyöräilyyn houkutteleva viihtyisä ympäristö.

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2040

Liikenne ja logistiikka

- Merkittävimmät liikenteelliset solmupisteet. Matkakeskusten ja lentokentän kehittäminen.
- Kehitettävät logistiikka-alueet ja vyöhykkeet
- Seudulliset joukkoliikenteen laatuikäytävät
- TEN-T ydinverkon kehittäminen / The Bothnian Corridor
 - valtatie 4 ja yhteydet satamaan ja lentokentälle
 - kaksoisraide
 - Oulu - Tornio rata
- TEN-T kattavan verkon kehittäminen
- Seudun kannalta tärkeä uusi tie
- Seudun kannalta tärkeä parannettava tie
- Hailuodon lautan korvaaminen kiinteällä yhteydellä
- Uusi / parannettava syväväylä
- Kehitettävä syväsatama
- Lentoasema, kansainvälisen lentoliikenteen osuuden kasvattaminen
- Työssäkäyntiä ja asiointia palveleva jalankulun ja pyöräilyn kehittämisvyöhyke:
 - turvalliset ja toimivat keskukset sekä laatuikäytävät
 - rantareitit, yhteydet keskuksien välillä

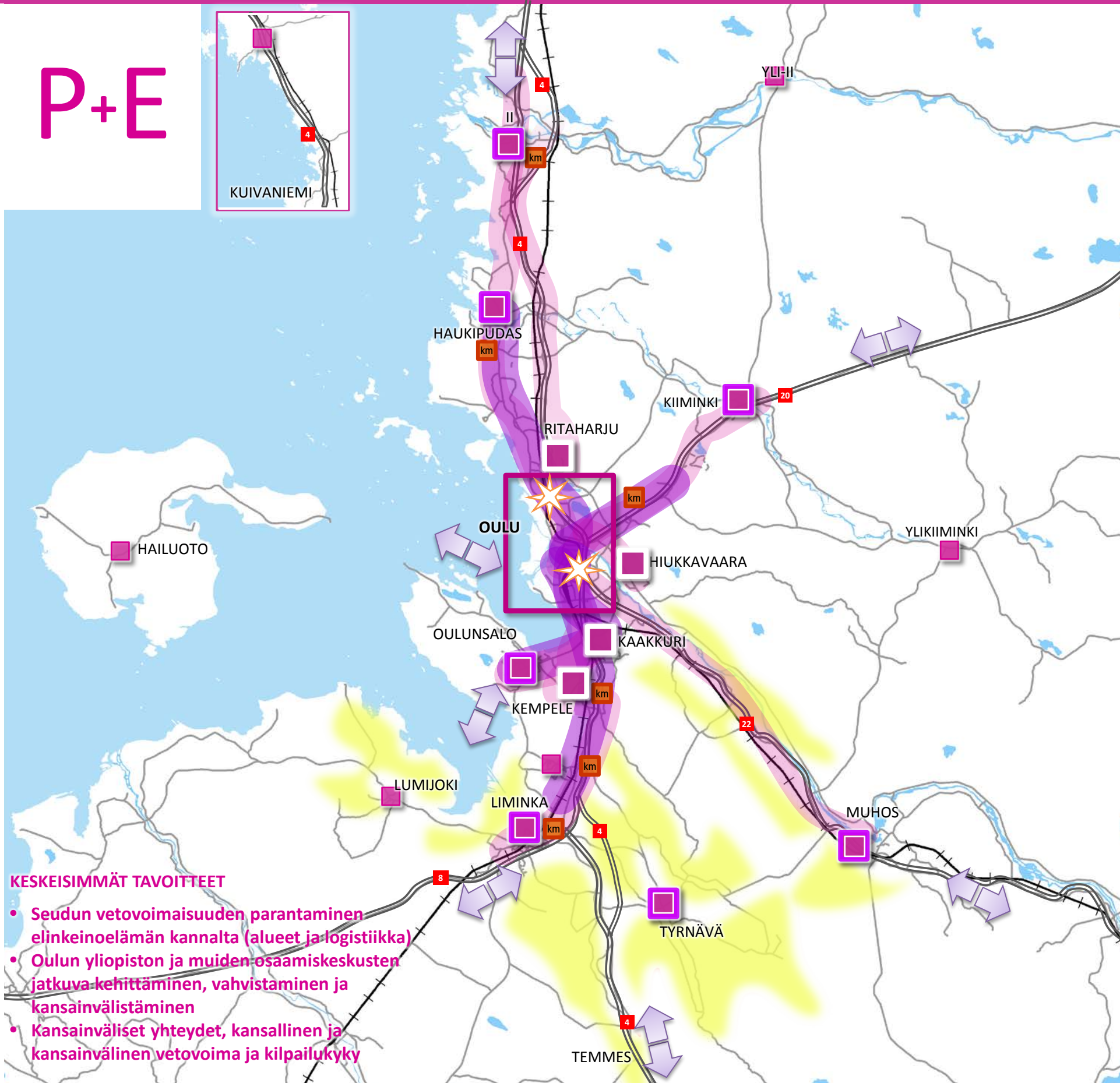
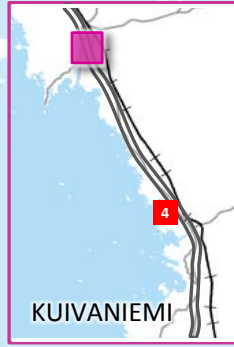
Kunnossa olevat liikenneväylät ja tarkoituksenmukaiset logistiikka-alueet ovat välttämättömiä elinkeinotoiminnalle

Valtatie 4 ja rautatie ovat osa ydin TEN-T verkkoa, jonka kuntoon saattaminen vuoteen 2030 mennessä edellyttää valtatie 4 parantamista välillä Oulu-Kemi ja kaksoisraiteen toteutumista Ouluun asti. Kattavan TEN-T verkon kehittäminen edellyttää myös lentokentän, sataman ja valtateiden 8 ja 22 kehittämistä vuoteen 2050 mennessä. Sataman toiminnan kehittäminen kansainväliseksi edellyttää satamaväylän syventämisen ja TEN-T-verkon osien parantamisen lisäksi myös muiden satamaan johtavien liikenneyhteyksien parantamista. Seudun logistiikka-alueiden (Rusko, Oritkari, Kempele-Liminka ja Ii) kehittäminen ja satamaväylän syventäminen ovat myös tärkeitä toimenpiteitä edistettäessä seudun kilpailukykyä.

Seudun toiminnan kannalta tärkeiden joukkoliikenteen laatukäytävien kehittäminen edellyttää asutuksen lisäämistä laatukäytävien varrelle. Oulun seudulla pyöräilyn osuus liikkumisessa sekä talvi- että kesäaikaan on merkittävä. Kävelyn ja pyöräilyn osuuden kasvattamiseksi on kehitettävä kävelyn ja pyöräilyn laatukäytäviä. Työssäkäyntiä ja asiointia palvelevaa pyöräilyä edistetään hyvillä keskusten välisillä yhteyksillä ja toimivilla ja turvallisilla keskustan väylillä. Tämän lisäksi tavoitellaan uutta rantareittiä, joka arkiliikkumisen lisäksi palvelee matkailua. Joukkoliikenteen laatukäytävien yhteyksissä on syytä varautua erilaisiin joukkoliikenteen järjestämisen teknisiin toteutuksiin, joiden toteuttamistapaan vaikuttaa merkittävästi matkustajien määrä.

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2040

P+E

Palvelut ja elinkeinot

- Capital of Northern Scandinavia: Toiminnoiltaan monipuolinen ja vireä palveluiden, kulttuurin ja elinkeinoelämän keskus
- Kaupunkimainen aluekeskus
- Aluekeskus
- Paikalliskeskus
- Elinkeinoelämän ydinvyöhyke: vetovoima-alue
- Elinkeinoelämän kehittämisvyöhyke
- Kansainväliset yhteydet
- Osaamis- ja innovaatiokeskittymä - yliopisto, amk, cleantech, healthtech
- Seudullisesti merkittävä keskusta-alueiden ulkopuolelle sijoittuva vähittäiskaupan suuryksikkö
- Merkittävimmät peltovyöhykkeet, Limingan lakeus ja Oulujokilaakson pellot

KESKEISIMMÄT TAVOITTEET

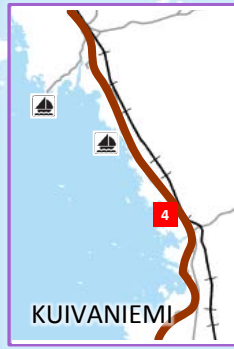
- Seudun vetovoimaisuuden parantaminen elinkeinoelämän kannalta (alueet ja logistiikka)
- Oulun yliopiston ja muiden osaamiskeskusten jatkuva kehittäminen, vahvistaminen ja kansainvälistäminen
- Kansainväliset yhteydet, kansallinen ja kansainvälinen vetovoima ja kilpailukyky

Palvelujen sijoittaminen hyvin saavutettaville paikoille tukee alueiden elinvoimaa

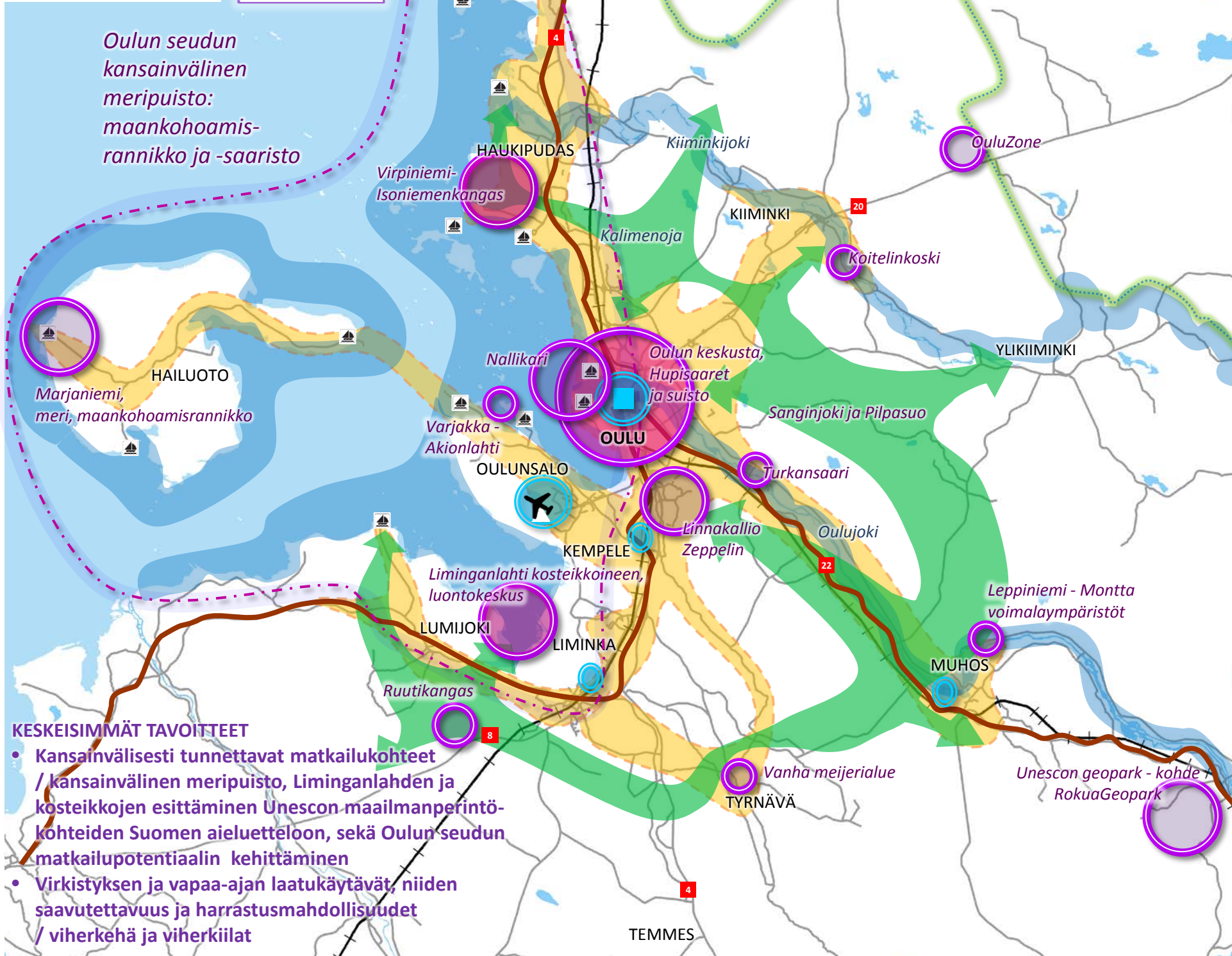
Oulun keskustan elinvoima on merkittävä koko seudun kannalta. Keskustan julkiset ja yksityiset monipuoliset palvelut luovat osaltaan kaupunkikulttuuria, jossa yhdessä yrittäminen tukee innovaatioiden syntymistä ja luo elinvoimaa. Kansainvälisyyden kehittämisessä keskeisessä osassa ovat osaamis- ja innovaatiokeskittymät, joiden yhteydet maailmalle ovat merkittäviä koko seudulle. Kansainvälisten liikenneyhteyksien kehittäminen maalla, merellä ja ilmassa on edellytys kilpailukyvyyn vahvistamiselle. Palvelut pyritään tuottamaan luovasti käyttäen uusia verkko-, etä- ja kuljetusratkaisuja. Palvelut pyritään järjestämään niin, että ne ovat saavutettavissa kävellen, pyöräillen tai joukkoliikenteen avulla. Keskustat ovat jatkossakin kaupan ensisijaisina sijaintipaikkoina. Kaupallinen toiminta, joka ei sovellu keskusta-alueelle, sijoittuu keskusta-alueiden ulkopuolella elinkeinoelämän kehittämisvyöhykkeille liikenteellisesti hyvillä paikoilla samoin kuin muukin elinkeino- ja yritystoiminta.

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2040

M+V

Matkailu ja virkistys

Oulun seudun kansainvälinen meripuisto: maankohoamisrannikko ja -saaristo

Marjaniemi, meri, maankohoamisrannikko

KESKEISIMMÄT TAVOITTEET

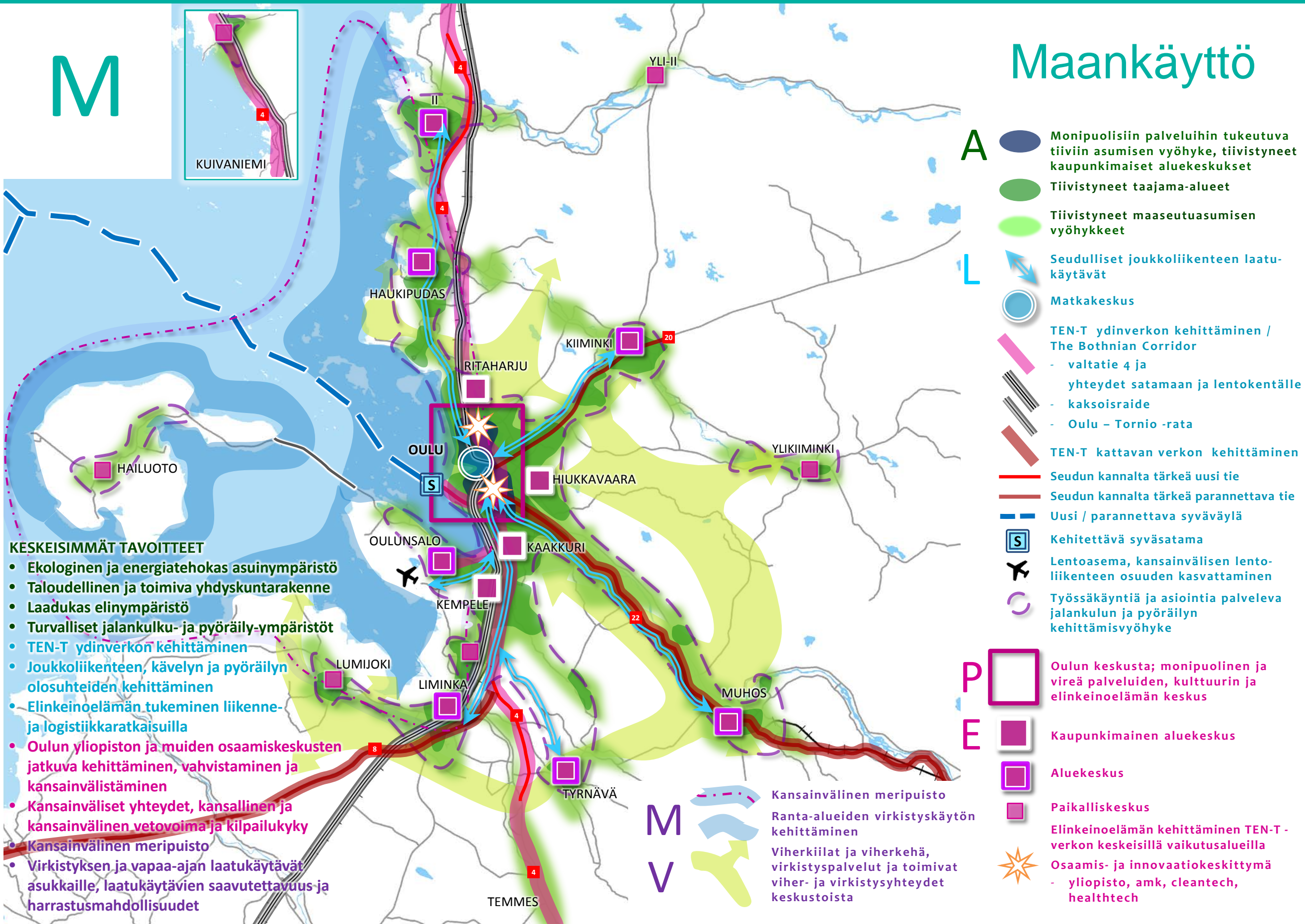
- Kansainvälisesti tunnettavat matkailukohteet / kansainvälinen meripuisto, Liminganlahden ja kosteikkojen esittäminen Unescon maailmanperintökohteiden Suomen aieluetteloon, sekä Oulun seudun matkailupotentiaalin kehittäminen
- Virkistys ja vapaa-ajan laatu, niiden saavutettavuus ja harrastusmahdollisuudet / viherkehä ja viherkiilat

- Kansainvälinen meripuisto: ranta-alueen virkistys- ja matkailukäytön kehittäminen ja sovittaminen yhteen muiden toimintojen kanssa
- Seudun kannalta merkittävimmät matkailualueet
- Vesistömatkailun kehittämisalueet: kalastus, linnut, vesireitit
- Kokous- ja kongressimatkailun kehittämisalueet
- Viherkiilat ja viherkehä, virkistyspalvelut ja toimivat viher- ja virkistysyhteydet keskustoista
- Virkistystä ja matkailua palveleva pyöräilyn kehittämisvyöhyke
- Matkailutie (Tervan tie, Pohjanmaan rantatie)
- Matkailulogiikan kannalta tärkeimmät solmut: lentoasema, rautatieasemat
- Vetovoimainen matkakeskus ja Oulun keskeisten alueiden matkailupotentiaalin kehittäminen
- Merkittävä pienvenesatama palveluineen
- Poronhoitoalueen raja

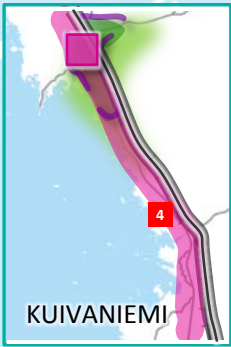
Matkailu- ja virkistyskohteet lisäävät seudun vetovoimaa

Oulun seudun matkailussa tavoitellaan kansainvälistä vetovoimaa. Matkailun kannalta lentokentän ja matkakeskuksen kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää. Vetovoiman lisäämisessä uutena kohteena on Oulun seudun kansainvälinen meripuisto, joka nostaa esiin maankohoamisrannikon erityispiirteet. Meripuiston ytimen muodostavat Oulun keskusta, Oulujoen suisto ja Nallikari. Oulun keskustaa kehitetään kokous- ja kongressimatkailuun samoin kuin Suomen hienoimman lintuveden äärellä sijaitsevaa Limingan luontokeskusta. Liminganlahtea kosteikkoineen esitetään UNESCO:n maailmanperintöluettelo. Kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittävä Hailuoto ja Marjaniemi luovat yhteyden avomerelle. Meren rannikon matkailualueiden helminauhaa muodostavat Varjakka, Akionlahti, Virpinemi-Isoniemi ja Iin Hamina. Matkailun vetovoimaisina alueina kehitetään myös Kierikkiä, Koitelinkoskea, Turkansaarta, OuluZonea, Kempeleen Linnakalliota, Limingan ja Lumijoen Ruutikangasta, Tyrnävän meijerialuetta ja Leppiniemi-Montta voimalaympäristöä. Matkailullisesti merkittävä on myös Rokua, joka on osa UNESCO Global Geopark verkostoa. Viihtyisän ympäristön kannalta on tärkeää kehittää virkistysalueita, jotka palvelevat matkailijoiden lisäksi myös asukkaita. Tämä edellyttää viher- ja virkistysyhteyksiä keskustoista ympäröiville viher- ja virkistysalueille. Pyöräilyreittejä kehitetään edelleen virkistystä ja matkailua palvelevalla pyöräilyn kehittämisvyöhykkeellä.

Oulun kaupunkiseudun rakennemalli 2040

M

KUIVANIEMI

Maankäyttö

A

- Monipuolisiin palveluihin tukeutuva tiivis asuminen vyöhyke, tiivistyneet kaupunkimaiset aluekeskukset
- Tiivistyneet taajama-alueet
- Tiivistyneet maaseutuasumisen vyöhykkeet

L

- Seudulliset joukkoliikenteen laatu-käytävät
- Matkakeskus

- TEN-T ydinverkon kehittäminen / The Bothnian Corridor
 - valtatie 4 ja yhteydet satamaan ja lentokentälle
 - kaksoisraide
 - Oulu - Tornio -rata

- TEN-T kattavan verkon kehittäminen
- Seudun kannalta tärkeä uusi tie
- Seudun kannalta tärkeä parannettava tie
- Uusi / parannettava syväväylä
- Kehitettävä syväsatama
- Lentoasema, kansainvälisen lento-liikenteen osuuden kasvattaminen
- Työssäkäyntiä ja asiointia palveleva jalankulun ja pyöräilyn kehittämisvyöhyke

P
E

- Oulun keskusta; monipuolinen ja vireä palveluiden, kulttuurin ja elinkeinoelämän keskus
- Kaupunkimainen aluekeskus
- Aluekeskus
- Paikalliskeskus
- Elinkeinoelämän kehittäminen TEN-T-verkon keskeisillä vaikutusalueilla
- Osaamis- ja innovaatiokeskittymä
 - yliopisto, amk, cleantech, healthtech

KESKEISIMMÄT TAVOITTEET

- Ekologinen ja energiatehokas asuin ympäristö
- Taloudellinen ja toimiva yhdyskuntarakenne
- Laadukas elinympäristö
- Turvalliset jalankulku- ja pyöräily-ympäristöt
- TEN-T ydinverkon kehittäminen
- Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittäminen
- Elinkeinoelämän tukeminen liikenne- ja logistiikkaratkaisulla
- Oulun yliopiston ja muiden osaamiskeskusten jatkuva kehittäminen, vahvistaminen ja kansainvälistäminen
- Kansainväliset yhteydet, kansallinen ja kansainvälinen vetovoima ja kilpailukyky
- Kansainvälinen meripuisto
- Virkistys ja vapaa-aika laatu-käytävät asukkaille, laatu-käytävien saavutettavuus ja harrastusmahdollisuudet

M
V

- Kansainvälinen meripuisto
- Ranta-alueiden virkistyskäytön kehittäminen
- Vieraskiilat ja viherkehä, virkistyspalvelut ja toimivat viher- ja virkistysyhteydet keskustoista

Yhteenveto –

Elinvoiman ja kilpailukyvyn ylläpitäminen vaatii yhteistä tahtoa

Asuinalueita täydennetään ja tiivistetään ensisijaisesti siellä, missä on parhaat edellytykset joukkoliikenteen kehittämiseksi. Erityistä huomiota kiinnitetään laadukkaan asuinympäristön luomiseen, missä tärkeänä osatekijänä on hyvien virkistysmahdollisuuksien ja -reittiyhteyksien turvaaminen kaikilla asuinalueella. Valtatie 4:n parantamisella ja kaksoisraiteen rakentamisella luodaan edellytyksiä elinvoimaiselle elinkeinoelämälle ja sen kehittämiseksi. Sataman, syväväylän ja satamayhteyksien parantaminen on edellytys kansainvälisten kuljetusten lisäämiselle. Pyöräilyn ja jalankulun osuuden kasvattamiseksi ylläpidetään ja parannetaan kevyen liikenteen verkostoa erityisesti keskusta-alueilla, jossa kestävien kulkumuotojen käyttö on lyhyiden matkojen vuoksi suosittua. Elinvoiman ja kilpailukyvyn ylläpitämiselle on tärkeää monipuolinen toiminta, joka ruokkii innovaatioiden syntymistä. Keskusten lisäksi eri osapuolten väliseen kanssakäymiseen luodaan edellytyksiä osaamis- ja innovaatiokeskittymissä Linnanmaan ja Kontinkankaan kampuksilla. Matkailun ja muun elinkeinoelämän kehittämisen kannalta lentoaseman kansainvälisen lentoliikenteen kasvattaminen on välttämätöntä. Kansainvälisen meripuiston luominen edesauttaa seudun nostamista entistä houkuttelevammaksi matkailualueeksi.